

XLVI. évf.

Cluj, 1936. szeptember

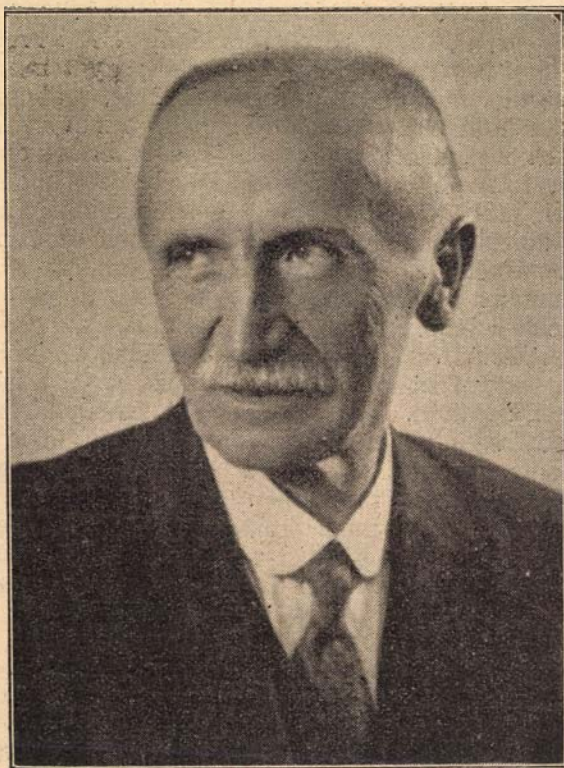
Cenzurat.
9. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŰ
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította : DR. BOROS GYÖRGY.

PÁLFFI MÁRTON.

Várd. Albert dekan ur Loco
Unit. sz. 001.

Pálffi Márton.
(1873—1936.)

Mi, akik között élt és dolgozott, aggódva láttuk, hogy az utolsó években egészségi állapota egyre gyengült, testének ellenálló képessége folyton hanyatlott. A nyári vakáció kezdetén aztán ágyba döntötte a betegség és augusztus 11-én elszállt a földi részből a mindig lobogó, tüzes lélek.

Az aranyosszéki Moldovăneștiben született 1873 november 8-án. Apja Pálffi Benedek, gazdálkodó, anyja Fazakas Judit volt. A család tiz gyermeke közül ötön értek felnőtt kort.

Az elemi osztályokat szülőfaluja községi népiskolájában végezte. Ezekről a kezdő évekről a következőket írja: „Két télen át sem sikerült behatolnom börtüvetés rejtelmeibe. A „mesturam“ a kis fiukkal nem sokat törődött, elég baja volt a nagyokkal. Egyházi éneket, nó azt tanultunk eleget.“

A középiskola I—V. osztályait a turdai unitárius algimnáziumban, a felső osztályait cluji főgimnáziumunkban végezte 1892-ben szintiszta jeles eredménnyel. A következő iskolai évben tanulmányait a cluji tudományegyetem bölcsészeti karán folytatta, ahol tanári pályára készülve, szakcsoportjául a magyar és a latin nyelvet és ezeknek irodalmát választotta. A három tanári vizsgafokozatnak általános dicséretes eredménnyel megfelelően, 1889 novemberében tanári oklevelet nyert.

Tanári működését cluji főgimnáziumunkban mint szakvizsgázott tanárjelölt már 1897 szeptember havában megkezdte helyettes tanárként. Ebben a minőségben tanított három éven keresztül, amikor egyházi főhatóságunk 1900 szeptember 27-én végleges rendes tanárnak választotta s ebben az állásban haláláig munkálkodott. 1906 május 20-án családot alapított, feleségül véve Nagy Gizellát Huedinből. Házasságából három gyermek született: Zoltán, Róza és Erzsébet. Ezeknek felnevelésén és elhelyezésén kívül nevelt leányáról, Gizelláról is ő gondoskodott. A sors megadta neki azt a boldogságot, hogy fia a gyógyszerési pályán, Gizella leánya jövőjét tanítói oklevél és házasság révén biztosítottak láthatta. Másik két leánya esküvőjétől is már csak egy pár hét választotta el, de azt már nem tudta megvárni: csak láthatta az ígret földjét, de oda be nem mehetett.

Szaktárgyai közül a magyar nyelv és irodalom állott közelebb lelkéhez. Ezt bizonyítja az is, hogy az 1904. és 1905. évek nyári szünidejét a rokon finnek között töltötte, nyelvészeti és néprajzi tanulmányokat folytatva. A finn nyelven kívül már fiatal korában foglalkozott a román, német és francia nyelvvel olyan mértékben, hogy — szükség szerint — iskolánkban tanított németet, román és franciát is. Ezen kívül a tudományos

kutatás és munkásság által megkívánt mértékben ismerte az angol, olasz és török nyelveket.

Az elméleti tanulmányok, a szellem kiképzése mellett nagy gondot fordított testének fejlesztésére is. Már diák korában az iskola legjobb szertornásza volt. Az iskolából kikerülve, feltűnő teljesítményeket vitt véghez a kerékpár-sportban s virtuskodásból nem egyszer nyomta fel magát kerékpárján a hosszú és meredek feleac-i uton.

A szorosan vett tanári munkán kívül évekig könyvtárosa volt a kollégiumi Nagykönyvtárnak és irodalmi téren is szép munkásságot fejtett ki. Az egyházi, társadalmi és irodalmi egyesületekben számos előadást, felolvasást tartott. Tagja volt az Ardeali és Unitárius Irodalmi Társaságoknak, több egyházi és világi kulturális egyesületnek. Főbb irodalmi munkái a következők: Az Okszerü Vezér és Brassai nyelvtanító munkássága. Cluj, 1899. Nyelvérték és Iskola. Cluj 1900. Oker-Blom: Doktor bácsinál falun. (Fordítás finnől) Cluj, 1904. Rackallio-Dagmar asszony dalai. (Fordítás versben finnől) Cluj, 1908. Dávid Ferenc: Rövid magyarázat facsimilis kiadása. Cluj, 1910. Unitárius Énekeskönyv. Cluj, 1924 és 1934. Janus Pannonius epigrammáinak fordítása (kéziratban). Ezekon kívül számos eredeti, részint alkalmi költeménye és versfordítása jelent meg az egyházi és világi folyóiratokban. Az egyetemes egyház szempontjából irodalmi munkásságának a legfontosabb része énekeskönyvünk átdolgozása és számos új énekkel való gazdagítása, mert ennek közvetlen hasznát látja, szépségeit élvezheti és lelkiükben gyarapodhat minden egyházközségünk minden tagja.

Írásművészetét a szeplőtlen magyarosság, tömörség, a kifejezés ereje, az egyéniségét visszatükröző pattogó szöfűzés, kurucos nekivágás jellemzi.

Pedig Pálfi Márton szelid természetű, csendes ember volt, a meghunyászkodás vagy gyávaság legkisebb velejárója nélkül. Ez a szelid tanár azonban meggyőződéses igazsága védelmében mindig bátran szállt harcra szóval és tollal. Ilyenkor aztán nem nézte, hogy a vágás, vagy a szuras kit hol ér, mert a fő dolog nem az emberi érzékenység, hanem az elv, az igazság.

A lelkesedés harcias tüze vontá be arcát, ha Petőfi lángelméjét, Madách és a többi nagyok halhatatlanságát hirdette a tanári katedráról. Előadásában sohasem tévedt az életrajzi adatok és más aprólékosságok utvesztőjébe, hanem a nagy, az íróra kizárólagosan jellemző vonásokkal alkotta meg az írói arcképet s aztán az általános, összekötő irodalmi eszméket igyekezett az ifjúság lelkébe beleplántálni, vagyis azt, aminek meg kell maradnia örökre az agy redőiben, mert azt minden általános műveltségű embernek tudnia kell.

Gálffy Zsigmond,

Pálffi Márton holttestét a kollégium disztermében ravataloztattuk fel és innen temettük augusztus 13-án d. u. 4 órakor. Az egyházi gyászbeszédet volt osztálytársa, legmeghittebb barátja, Úrmösi Károly esperes-lelkész tartotta felette. Szép szavait a szubjektív érzések kifejeződése még meghatóbbá tették. Az érdemet elismerő és értékelő, mélyértelmű szavakban mondott főpásztori bucsut dr. Boros György püspök, utána az Egyház, annak intézményei és egyesületei nevében dr. Szent-Iványi József egyházi főgondnok bucsuzott a megboldogulttól szívből jövő, keresetlen szavakkal jellemezve az Egyház hűséges fiát és szolgáját. A tanuló ifjuság nevében Perdéli Béla végzett VIII. oszt. tanuló bucsuzott el a megértő jó tanártól. Az Erdélyi Irodalmi Társaság részéről Walter Gyula író mondott költői lendületű beszédet. A kollégium, annak Elöljárósága és Tanári kara nevében, sorrendben a főgondnoki beszéd után, a kollégium igazgatója mondott utolsó Istenhozzádot a következő szavakkal:

A Kollégium szellemi és anyagi épülete: az Elöljáróság, Tanári-kar s a Muzsáknak és Erényeknek szentelt falak nevében szomorú szívvel, fájó lélekkel állok meg koporsódnál egy utolsó bucsuzásra, egy utolsó kézfogásra, szeretett és nagyra-becsült tanártársunk, Pálffi Márton.

A fájdalom annál keservesebben markol a lelkünkbe, minél inkább meggondoljuk, hogy még az elmúlt iskolai évben is, gyengülő testtel ugyan, de kitartó és bizó lélekkel csepegtetted tanítványaid lelkébe a magyar irodalmi alkotások édes mézcseppjeit s alig pár hónap után, ime, elnémultak a beszédes ajkak, megszűntek örökre Arany, Petőfi, Madách s a többi nagy szellem műveit magyarázó lelkes előadásaid.

És gazdátlan maradt a toll, amellyel oly eredeti és éles meglátással jártad be egyháztörténetünk, a magyar irodalom és nyelvészet területeit, s amellyel szépen csengő rimű és pattogó ütemű sorokba öntötted érzéseidet és gondolataidat és amellyel — csak úgy pihenés címen — más népek költészetének virágos rétvéről is csokorba szedted, édes anyanyelvünkön nekünk illatosabbá tetted a neked tetsző, legszebb virágokat. — Gazdátlan maradt a toll, amellyel életednek talán legmaradandóbb alkotását, életmunkádnak mintegy megkoronázását végezted akkor, mikor közvetlenül tettél az Úrnak szolgálatot, ujraserkesztve költői ihlettel átdolgozva és nagyszámu eredeti énekkel gazdagítva templomi Énekeskönyvünket.

Aranyosszéknek abból a sarkából jöttél e kollégiumba már mint kis diák, ahol az Aranyos ezüstszerű fodrai mintegy megszöknek a rimetei és burui hegyek szorító öleléséből a Várnyaknál, hogy aztán nyugodtabban folytassák utjokat a sikságon. A háttérben, jobb- és baloldalon erdőkoszoruzta hegyek és elől, kelet felé lelket derítő, termékeny sikság — egészen a mezőségi dom-

bok látóhatáráig. Gyermekek- és ifjúkorodban sokszor járhattál és állhattál az Aries partjain, szemlélve a folyó rapszódikus iramát, mert lelked e folyónak és e tájnak hű vetülete volt: rapszódia, mondhatnám: magyar rapszódia. De a gondolatok, érzések, meglátások és megítélések hullámzásai, rapszódiai közepe is a bátor, az igazságot kereső, azért késhegyig harcoló lélek mellett ott aranylott a mély érzésű szív, amelynek melegét érezhették és élvezhették a tanártársak és tanítványok, a család és jó barátok. Ezt a szívet és egész egyéniségedet a nemzeti és egyházi hagyományokon alapuló nemes konzervatívizmus patinája vonta be, anélkül, hogy az újabb szellemi és irodalmi irányzatok s az ifjuság ujszerű megnyilatkozásai, akarsái elől lelkedet elzártad volna.

Oh, milyen boldog voltál, ha tanítványaid valamelyikében az írói tehetség egy-egy szikráját megcsillanni láttad! Milyen örömmel nyultál hóna alá, hogy irányítsd, segítsed, bátorítsad!

Harminckilenc évig tartó tanárságod alatt egybeforrtál a Kollégiummal testileg-lelkileg. Most a test eltávozik körülölkől, de lelked, az a bátor, harcias, erős, őszinte, becsületes és hűséges lélek tovább fog élni e falak között és e falakon kívül. Tovább fog élni az intézet annaleseiben, tanártársaid s százakra menő tanítványaid emlékezetében és Egyházunk kulturhistoriájában.

Legyen álmod csendes, pihenésed háborgatás nélkül való. Szeretett kartársunk, Pálffi Marci, Isten veled!

Dr. Boros György püspök úr mondotta el ezután bucsuszavait az alábbiakban:

Ugy áll előttem, mint a hitért és igazságért vitézül harcoló ifju levante, pedig hangja már törékeny, lába ingadozó. Nem ismert akadályt, ha védeni kellett nyelvét, hitét és egyházát. Az ősök hite táplálta lelkét s jól tudta, hogy minél nagyobb a veszedelem, annál közelebb az isteni segedelem. Szülőföldje multjából sok példa mutatta, hogy az unitáris vallás lelki kincs, melyet ép olyan elszántsággal kell védeni, mint a Keresztes Mező rengő arany kalászatát.

Senki jobban át nem érezte, hogy nyelvében él a nemzet, s mint vitéz elődei kezében a kard, úgy szikrázott ajakán a gyilkoló guny és szatira, ha valaki könnyelműen megsértette a magyar nyelv örök szabályait. Senkisé tudott hivebb ellenőre lenni a magyar nyelvnek, mint ő. Senkisé tudott mélyebben belelátni a nyelv igazságaiba, mint ő. Senkisé volt hivebb tanítványa a nagy Brassainak, mint Pálffi Márton.

Élete utolsó részében az unitárius himnologia szépítését tekintette legfőbb feladatának. Egyik fő-törekvése az volt, hogy

az énekben is nyilatkozzék meg az, amit az ujkor unitárius felfogása már kitermelt a szószerk számára és a hittanban. Aggódva látta, hogy énekeinkben az ősi zamat helyett az idegen dogmai forma uralkodik, s midőn ezt bátran kicserélte, némi büszkeséggel vette át a multban kegyelettel használt régi költők dalait.

Sajnálta, hogy nem rendelkezett a másik aranyosszéki, Székely Sándor, papiason emelkedett költői nyelvével, de mégis az ő érdeme, hogy énekkönyvünk dalai megújultak, szövege szebb ruhát öltött.

A tanárt az iskola méltán siratja, tanítványai egész életükben tisztelettel fogják emlegetni. A püspök az egyház és a maga nevében, a nagy veszteség sulya alatt, szomoruan helyezi koporsójára az elismerés hála-koszoruját.

Elveszítettünk, kedves tanácsosunk, szeretett jó barátunk, de vigasztaljuk magunkat szép éneked szavaival:

„Hitünk reményünk csak te vagy
Mindenható oh, el ne hagyj.

* * *

Meghallgattál,
Vigasztaltál
Nagy Istenünk.
Óh, Te ki fent vagy,
Maradj, maradj.
Mindig velünk.“

Kozma Zoltán emléke.
(1892—1936.)

Kozma Diménynek, a híres Inlăceni-i volt lelkésznek volt a fia. Olyan lelket örökölt az atyjától amely örökké telve volt vágyakkal, reményekkel, tervekkel, lelkesedéssel, munkakedvvel, de tulajdonképpen csak otthon, a magacsendességében, mikor a nagy világból senki sem látta, érezte igazán jól magát s akkor is tudott valójában megnyilatkozni. A lelkében sokkal több kincs volt elraktározva, mint a mennyiről a világ tudott. Csak amikor beszélni kezdett, amikor gondolatai egymásután megjelentek, akkor győződünk meg arról, hogy egy valóságos kincsesbánya az ő lelke, amely telve van gazdag tartalommal. Lelkészi pályáját a távoli Polgárdiban kezdette, onnan jött a Nyikó melletti Sănmiclăușra, majd pedig Firtușu lelkésze lett, ahol édes atyja

megkezdte lelkési szolgálatait s ahol ő is boldog gyermek éveit töltötte. Istenem, milyen boldog volt, mikor szülőfalujának papja lehetett! A falu oly magaslaton van, mint egy szószék a templomban. A Firtushegy déli oldala valóban egy hatalmas szószék a természet nagy és dicső templomában. A szerényigényű Kozma Zoltán egész életére berendezkedett e regényes, szépséges tájon. Boldog volt. Az élet hívta és ő a hívó szónak nem tudott ellentállani. Amikor azt hitte, hogy a boldogságot megtalálta, akkor találkozott azokkal a különös akadályokkal, melyekkel a kegyetlen és kiszámíthatatlan véletlen elébe áll az emberi életnek. Ő nem tért ki az utból, amelyen elindult. Nem hitt a rosszban, hanem a jóban. Hitt az ő erejének törhetetlenségében, de az emberi erő véges, a viharral, a lehetlennel nem tudott megbirkózni: összeomlott, összetört, mint a villámsujtotta fa. Benne is valóra vált az a tény, hogy a lelkési munka olyan, mint az édes anya munkás szeretete: amikor élvezzük áldását, nem tudjuk méltányolni, csak amikor elvesztettük, akkor jutunk tudatára a nagy veszteségnek. Kozma Zoltán egyike volt a legbuzgóbb és munkásabb lelkészeknek. Tragikus sorsa emeli azoknak a számát, akik névtelenül, ismeretlenül, lelkükben égő lánggal életük derekán kettétörték, korai sirba szálltak a hivatásteljesítés szent küzdelmében. *B. P.*

Visszhang egy zsoltárra.

Szeretlek Uram Istenem, erősségem, oltalmazóm!
Szeretlek kősziklám, váram, menedékem, szabadítóm!

Nincsen nekem jóbarátom, de ellenem annál több van.
Egyedül csak benned bizom, a Te szent, nagy jóságodban.

Oh Uram! én kicsi vagyok, a semminél is kevesebb,
Mégis szabad magasztalnom Te háromszor szent nevedet.

Mégis szabad hitem által, magam gyermekednek néztem,
Mégis szabad, szentül, tisztán emelt fővel járnok, élnem.

Szabad vagyok, boldog vagyok, nem ismerek szolgálást,
Szent fiad hozta el nekem az áldott, szent szabadságot.

Oh, ha egész életemben, minden percben hálát adnék,
Akkor se tudná eléggé megköszönni, mit Te adsz még.

Szeretlek én erősségem, jó Istenem hűn szeretlek.

Oh fogadd el a szívemet, oh tarts engem gyermekednek!

S. Sillay Erzsébet.

Az egyház.

Sokszor elhallgatom, hogy némely hittestvérünk mily odaadó buzgósággal és milyen éleslátással sorolja fel egyházi életünknek s általában egyházunknak fogyatékoságait. Szinte magával ragad az a jóhiszemű buzgóság és szinte fáj, hogy a nagy ékesszólással elmondott bírálattal szembe kell szállani. Hiszen nekem is, aki az egyházban egy szerény, jelentéktelen, de felelősségteljes állást töltöttem be, fáj minden, ami nem a virágzást, haladást, fejlődést, a jogos várakozások és reménységek teljességét jelenti, különösen mikor a magam munkaköréről van szó, amiért én vagyok a felelős. Azonban be kell látnia mindenkinek, hogy az egyház is embereknek, magasszellemű, de gyarló, tévedő embereknek az alapítása. A legnagyobb szerű emberi alkotás sem tökéletes; ha tökéletes volna, nem volna emberi. Ámde az egyházi szervezetben benne van minden, ami a gyarló emberi élet javítására, tökéletesbitésére irányul. Tőlünk függ, hogy mit látunk meg benne: a gyarlóságot, hiányokat-e, vagy pedig a magasabb élet lehetőségeit. Ha kimegyünk egy virágzó rétre, ott sok mindent látunk: különböző, elragadó színű virágokat, de látunk bojtortyánt, keserülapit és más nem éppen elbájoló burjánokat. Aki szereti a szépet, nem esik kétségbe a burjánok miatt, hanem azokat egyszerűen kiirtja s hasznos és szép növényeket ültet oda. Így lehet a rétet és a kertet széppé és hasznossá tenni. Az egyházban is csak ez lehet a helyes módszer. Legyen eszed és bátorságod a helyes bírálatra, lásd meg a dudvákat, burjánokat és hiányokat, de ezzel ne elégedjél meg: állj be a munkások közé s tedd széppé és értékesé egyházadat, szebbé és értékesébbé, mint amilyen volt. Ez az építő munka. A megfelelő segítő akarat nélküli bírálat, becsmérlés, félrehuzódás romboló, pusztító munka. A mai korban egyéb csapások között megértük azt is, hogy templomokat rombolnak, egyházakat semmisítenek meg. Amikor megsemmisül egy egyház, csak akkor látszik meg, hogy mi volt annak az értéke. Ha az egyháztörténelmet tanulmányozzuk, meglátjuk, hogy mily nehéz volt az egyház megalapítása. A vértanúknak egész sora kellett ahhoz, hogy a keresztény egyház megalakulhasson. Az pedig valósággal isteni csoda, hogy annyi ellenáramlat között a mi egyházunk megalakulhatott és fennmaradhatott. Lehetetlen meghatódottság nélkül olvasni egyháztörténelmünk lapjait. Mennyi hősiességről, mennyi önfeláldozásról, mennyi szeretetről beszélnek ezek a lapok!... Az élet ma is

szeretetet, áldozatot, odaadást követel. Figyeljük szeretettel egyházunk ügyeit; vegyünk részt minden munkájában az alkotás, a tetterekészség, az építeni vágyás elhatározásával. A vallásos ember nem a szálkát keresi a más szemében, hanem önmagát bírálja, hogy mi hiányzik belőle, mit kell megtennie, mit mulasztott el. Ez a vallásos ember megkülönböztető vonása. Szeressétek, segítsétek hát a templomot, az egyházat, mert a mi lelki életünknek igazi védelme, segítsége, oltalmazója. B. P.

Ki lesz a jövő Messiása?

(Foszlány egy dolgozatból.)

Az lesz a jövő Messiása, aki összetöri a dogmák és előítéletek béklyóit s egy olyan közszellemet teremt, amelybe — aki beleilleszkedik, — az egész boldogságát a köz boldogságában keresi s az Istent önmagában imádja.

Amikor ez a közszellem általánossá válik, akkor minden templom minden ember temploma lesz és a papok nem vallási konfessziók szellemében, hanem „lélekben és igazságban“ fogják imádni és imádtatni az Istent. Ekkor lesz Istenországa e földön és boldog az ember.

Várjuk a Messiás eljövetelét!... Én azt mondom, ne várjuk, hanem lássunk munkához. Hátha én, hátha te, hátha ő benne már meg van születve a szabadító!... Dolgozzunk csak mindig másért és egy szebb és boldogabb létformáért.

Vegyük tudomásul, hogy minden bolygónak megvannak a maga lakói. A mienk a föld. Nekünk itt kell élnünk és halnunk. Az ember vagy tud boldogulni a földön, vagy nincs számára boldogság.

A mindig fejlődő tudomány igéri és biztosítja a boldogságot, de csak megfelelő közszellem mellett.

Hogy ez a közszellem kialakulhasson, vezessen minden cselekedetünkben az általános emberszeretet és jellemezzen minden embert a *becsület*.

A többi jönni fog magától.

Arkosi Tamás,
esperes-lelkész.

.....

Az anyagelvűek (materiálisták) amaz álláspontja, hogy minden az anyag, éppen annyira nélkülözi az igazságot, mint a legalaptalanabb teológiai dogma. *Huxley Tamás.*

Vásárhelyi János református püspök.

Hazarészünkben a református testvéreink ez év június hó 30-án teljes egyhangusággal püspökké választották Vásárhelyi János eddigi püspök-helyettest. Egy püspöki állás és hatáskör annyira jelentős, hogy az nemcsak a szoros értelemben vett hitfeleket érdekli, hanem érdekli az egész lakosságot s a mi sajátságos körülményeink között az egész magyar kisebbséget. Az emberek nem lakhatnak légüres térben, ahol mindenki minden más behatás nélkül érvényesítheti az akaratát, hanem társadalomban élünk, ahol sok nép, különböző felekezetek, osztályok és fajok vannak elhelyezkedve s igen sokszor, mondhatnók talán mindenkor a vezérek bölcsességétől függ, hogy a különböző osztályok, felekezetek egymással az áldott béke és termékenyítő, egymást megértő, fejlődő

munkában találkozozanak és ne a széthúzásban, gyűlölködésben. A keresztény egyházban különböző felekezetek vannak és lenni fognak ezután is. Hiu gondolat az, hogy valaha egységes, teljesen egyező hite legyen az egész emberiségnek. De a hitbeli különbözőségekből is van egység és valósággal ellenére van Jézus Krisztusnak, aki csak önmagára gondol és a mások meggyőzésének jogosultságát nem ismeri el. A különböző egyházak fenn fognak maradni mindaddig, amíg az Isten úgy akarja. És az Isten akaratja az is, hogy a különböző egyházi szervezetek egy magasabb cél érdekében: Isten országa megvalósításáért együtt működjenek.

Örömmel adunk kifejezést azon meggyőződésünknek, hogy Vásárhelyi Jánosban mindig azt a nagy papot láttuk és tiszteltük, aki a keresztény eszményeknek tiszta megtestesítője volt s akinek munkássága nemcsak egyháza, hanem egész hazarészünk szempontjából igazi értéket jelentett. Mint püspökhelyettes mindenkor közel állott az egyház kormányrudjához s mint hazarészünknek egyik szellemi vezére nemcsak a református egyházban, hanem általában a közéletben is tisztelt és becsült nevet vívott ki magának. Mint író nemcsak a református egyház irodalmát, hanem a magyar irodalmat általában is jelentős művekkel gazdagította. Több, mint tíz esztendeje szerkeszti a Reformátusok Lapját, a Református Szemlének felelős szerkesztője. Megjelent könyvei között a legjelentősebbek: *Bizonyságtétel, Tudom kinek hittem, Jobban tied Uram, Hittem, azért szólottam* című beszédgyűjtemények, melyek szellemének gazdagságáról tesznek tanubizonyságot. Ezeken kívül

imádságos könyve, temetési beszédei is megjelentek, valamint *A mi hitünk* és *A család élete*, az *Élet utja* és *Református élet*. Kiválóan jeles könyve az életbölcsestől ihletett *Életből az Életnek* című műve, amely hetenként a *Magyar Nép* című jeles folyóiratban is megjelent. Isten hatalmas munkaerővel áldotta meg ezt a kiváló embert; alig van magyar megmozdulás, amelyben részt ne vett volna. Egy alkalommal kamarai képviselő is volt. 1888 június hó 12-én született Ciucin, régi református lelkészi családból. Erejének teljességében lévén, még sok és jelentős munkának az elvégzése vár reá. Adja a jó Isten, hogy továbbra is azzal az erővel, lelkesedéssel és kitartással szolgálhassa a szent ügyet, amint eddig tette s püspöksége alatt egyháza benső továbbépítése mellett nyerjen további megerősödést az egyházak közötti együttműködés eszméje.

B. P.

IX. Ifjusági konferencia.

A D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezete IX. nyári konferenciája július 9—12-én zajlott le, Dâmbău-n és a szomszédos unitárius községekben. Kilencedikszor gyűlt össze ifjuságunk, hogy számot adjon egymásnak évi munkájáról és lélekemelő ünnepségek keretében zárja be az eltelt munkaévet s kezdje meg az újat. Bár kevés résztvevővel, de annál nagyobb sikerrel folyt le a négy napos találkozás, melyről az alábbiakban számolunk be olvasóinknak.

Július 9-én délelőtt az ünnepi diszbe öltözött vendégszerető dâmbău-i gyülekezet a vidékről összegyűlt ifjúsággal, zsufozásig töltötte az ősi templomot. A szószéken Kökösi Kálmán band-i lelkész jelent meg s lélekemelő imában kérte Isten segítségét, áldását az ifjuság munkájára. Utána Fikker János elnök, plăiești-i lelkész, lendületes beszédben fejtegette, hogy az aratás idején az ifjuság is összegyűlt, hogy évi fáradozásának gyümölcsét learassa és kérébe kösse. Üdvözölte a megjelenteket és megnyitotta a konferenciát. A megnyitót a szokásos formaságok, üdvözlések és különböző jelentések követték. Különös érdeklődést váltottak ki a köri jelentések, melyekből kitűnt, hogy a legtöbb egyházközségben szép, eredményes ifjusági munka folyik s meghátrálást, csüggedést nem ismerve a legnagyobb nehézségek között is elvégzik feladatukat. De azért még mindig akadnak helységek, ahol egyáltalában nincs egyleti élet, amely nem idegen elemek által gördített akadályok következménye, hanem a vezetők nemtörődömségén, hanyagságán mulik. Örömmel töltött el a szerkesztő jelentése, mely a Kévekötésnek meglepő haladásáról, fejlődéséről ad számot. Ismertette a kiadás nehézségeit, melyek leküzdése nagy erő-

feszítésbe került. Megköszöni Lőrinczy Mihály cluji s. lelkész fáradozását, aki szivességből egész éven át felelős-szerkesztője és adminisztratora volt a lapnak s így ő is nagy mértékben hozzájárult a lap tartalmának állandó nivón tartásához. Áldásos munkájukért a szerkesztőket a konferencia jegyzőkönyvi köszönetben részesítette.

A közébed elfogyasztása után a diciosânmartin-i nitrogéngyárat tekintettük meg. Itt Gál Ernő főmérnök a látogatás befejeztével szeretetvendégségen látott.

10-én délelőtt Rostás Dénes, calnic-i lelkész imája után Dr. Fazakas János, egyházi jogtanácsos tartotta meg gazdag programot nyújtó előadását „Az ardeali magyar ifjuság önvédelme“ címmel. Az előadást megfeszített figyelemmel hallgattuk végig, mert éreztük, hogy annak minden szava javítani, gyógyítani akar sajgó sebeinken. Egy szivvel-lélekkel küzdő ember meglátásait, tapasztalatait kaptuk, aki kész minden áldozatra sorsunk jobbrafordulásáért. Fájó sebeket érintett s ezzel magyarázható a hozzászólások sokasága is, melyek után a Konferencia elhatározta az előadás teljes egészében való kinyomását, úgy a Kévekötésben, mint külön lenyomatban is, hogy azt ismerjék meg azok is, akik nem lehettek jelen a dâmbău-i templomban. (A különlenyomatot a Kévekötés szerkesztősége fogja terjeszteni.)

Délután az adămuş-i ősi templomban volt lélekemelő ünnepség, melynek műsorát Fikker elnök üdvözlete, Kiss Tihamér, helybeli lelkész válasza, Lőrinczy Géza lupeni-i lelkész magasan szárnyaló előadása és két helybeli szavalata alkotta. Lőrinczy előadásában „Unitárius vallás, unitárius munka“, fejtegette vallásunk tisztaságát, melyben az értelemnek, racionálizmusnak is nagy szerepe van. A vallás és munka közötti kapocs fontosságát hangsúlyozva, az unitárius tenni-valókra tért át (unitárius irodalom, szószék irodalom létesítése, gazdálkodás fejlesztése, cserkészet, állandó konferenciás tábor stb.), melyek megvalósítására az ifjúságot hívja fel. Előadásának értékét többen értelmes hozzászólásukkal emelték. Az ünnepély után ismerkedtünk az adămuş-iakkal és jóétvágygal fogyasztottak el a hivek adományából összeállított pompás vacsorát. Este, lámpafény mellett, az iskola udvarán gyűlt össze a társaság, ahol Rostás Dénes lenyűgöző beszédét hallgatta végig, melyben munkára hív, buzdít és lelkesít a kiváló szónok. Majd Kővári Jakab és mások humoros elmesélése, népdalok éneklése közben, jóhangulatban bucsuztunk az adămuş-iaktól.

A konferencia harmadik napján imádkozott Fülöp Árpád, racoşul de jos-i lelkész, előadást tartott Dr. Szathmáry János és Dr. Mikó Imre.

Dr. Szathmáry „Az ardeali magyarság életének új utjairól“ beszélt. Hibák, hiányok felsorakoztatása után a gazdasági szervezkedésre, szövetkezetek megteremtésére, pénzintézetek, gazdasági egyletek stb. fontosságára hívta fel az ifjuság figyelmét.

Dr. Mikó Imre a Népszövetségről tartott érdekes előadást. Ismertette az alapokmányt. Annak fontosabb cikkelyeit megmagyarázta a különböző szerveiről, bizottságairól érdekes képet festett. Előadásából kitűnt, hogy a Népszövetség egy kitűnő intézmény, de mi, kisebbségek, tőle sokat nem szabad várjunk és nem is várhatunk, hanem igyekezzünk saját lábunkon, saját erőnkből fenntartani magunkat.

Az előadások befejezése után a választásokra került a sor. Az új vezetőség névsora a következő. Elnök: Simén Dániel, fágáraş-i lelkész. Ügyvezető elnök: Dr. Fazakas János, egyházi jogtanácsos. Alelnökök: Bende Béla, Nagy Klára és Tana József. Titkár: Filep Imre. Jegyző: Orbók Gyula. Pénztáros: Csifó N. László. Ellenőrök: Nagy Zoltán joghallgató és Nemes Sándor. Főszerkesztő: Rostás Dénes, calnic-i lelkész és szerkesztő Székely Gyula. A konferencia felkérte Szent-Iványi Sándor teol. tanárt, hogy legyen segítségére a tisztikarnak és támogassa az ifjuságot munkájában.

Délután a seuca-i egyházközséget látogattuk meg. Feledhetetlen élményben volt részünk. Ritkán látott lelkesedéssel és szeretettel vártak és fogadtak. Üdvözlő beszédet Fikker János tartott. Válaszolt Mátyus Gergely lelkész. Szavalt Mátyus Mancika és Nagy Zoltán, alkalmi beszédet mondott Szent-Iványi Sándor. Az ünnepély befejeztével a gazdagon terített asztalok köré sereglettünk, s testünk táplálásáról sem feledkezve meg, boldogan megvacsoráztunk.

Estére kellemes hangulatban Diciosánmartin-ba vonultunk, ahol kitűnően sikerült műsoros estélyt rendeztünk. Az estélyt Fikker elnök nyitotta meg. Megnyitója után Gvidó Béla esperes ur a D. F. E. üdvözlését tolmácsolta. Az estélyen előadást tartott Dr. Csegezy István orvos, „Dani bá“ mókákat olvasott fel Lőrinczy Gergely lelkész, szavaltak: Székely Gyula, Fülöp Árpád, Nagy Zoltán és Lőrinczy Géza (saját verseiből). Gyönyörűen hegedült ifj. Márkos Albert. A bemondó szerepét Péterffy Mihály töltötte be.

Vasárnap a konferencia több helyen tartott istentiszteletet. Dâmbău-n Fikker János, Diciosánmartinban Simén Dániel, Deajon Szent-Iványi Sándor prédikált.

Templomozás után elnökünk megköszönte a hivek szivességét, szeretetteljes fáradozását és végkép elbucsuztunk a dâmbău-iaktól.

Délután Diciosánmartinban a konferencia, istentisztelettel egybe-

kötött ünnepélyen fejeződött be. Az ünnepi szónok Szent-Iványi Sándor volt.

A kulturházban reggelig tartó táncmultság vetett véget a 4 napos konferenciának.

Ugy éreztük, hogy nem hiába gyűltünk össze, mert végeztünk is valamit, ami hozzájárul célunk eléréséhez és munkánk megvalósításához. Izig=vérig magyar és unitárius emberek vendégei voltunk, akik megértették, hogy miért gyűltünk össze, velünk éreztek, velünk voltak és örvendeztek az ifjuság munkavágyán és fáradozásán s elküldötték fiaikat közénk, akikben igazi bajtársakat, testvéreket fedeztünk fel.

Mindnyájan sajnáltuk, hogy olyan hamar ott kellett hagynuk kedves vendéglátóinkat. Igazán örvendettünk, hogy ott lehettünk. Köszönjük nekik e feledhetetlen napokat. Jelenvolt.

Olvassátok a Bibliát.

Még csak most tudom, hogy szép lehet az élet,

Mikor mindennap a Bibliámmal élek...

Mikor minden reggel sóvátogva várom, mit szól az én Uram,
Istenem, Királyom,

Egyedül csak tőle várok segítséget, munkámra áldást,
lelki békeséget.

Oh mily szegény, árva, beteg valék régen, mikor nem ismertem
az Urat egészen...

Pedig ő várt engem mióta csak élek, megbocsátva bűnöm,
várt, hogy neki éljek.

Oh én jó Megváltóm, milyen nagy boldogság,

Hogy most már ismerlek, s tied ez az ország...

Szívem lett a Te szent, dicső szép országod,

Oh uralkodj benne, s légy örökre áldott...

S. Sillay Erzsébet.

Az első tantárgy. A budapesti Skót Misszió rövidesen százéves fennállását fogja ünnepelni. Feljegyzésre méltó, hogy a Skót Misszió budapesti iskolájában — ahol kb. 300 gyermek tanul — osztályonként és naponta az első tantárgy a Biblia. A gyermekeket csak úgy veszik fel az iskolába, ha a szülők nyilatkozattal tudomásul veszik azt, hogy a gyermekeiket a Bibliából oktatják.

Simén Domokos emlékünnepély az I. G. Duca-i körben.

Az I. G. Duca-köri Dávid Ferenc Egylet augusztus hó 2-án Tarceştin tartotta meg évi. rendes gyűlését, amelynek kiváló fénypontját alkotta a Simén Domokosról való megemlékezés születése 100 éve alkalmából. A komoly, bensőséges ünnepély d. u. 4 órakor istentisztelettel kezdődött, amelyen hatalmas tömeg vett részt a szomszédos falvakból, közléről és távolról. Istentiszteleten a szószéki szolgálatot Péterfy Mihály jacob-i lelkész teljesítette kiváló sikerrel. Énekelt a cobateşti és mihaileni vegyeskar Ajtay József vezetése alatt nagy háttással; Simén Domokos szellemi képét Vári Albert teol. akad. dékán festette meg, amelyből megállapítható volt a nagy teológus gondolatvilága Istenről, Jézusról és az emberről valamint a Bibliáról. Jakab Dénes, Vajda Ilona, Péterfy Dénes, Pap Nusika és Szolga Ferenc kiváló szavalaikkal gyönyörködtették a közönséget. Bede Emil pedig énekszóloval emelte a nagyszerűen összeállított műsor színvonalát. Ünnepély után a szokásos rendes közgyűlés tartatott. Osváth Árpád a kör tevékeny elnöke lemondott tisztéről, de a gyűlés maradásra bírta. Titkárnak megválasztották Ekárt Andor lelkészt, alelnöknek pedig Útő Lajosnét, új választmányi tagoknak pedig Lőrinczy Lászlónét és Marosi Mártonnét.

Az Egyetem Unitárius Lelkészkör továbbképző konferenciát tartott Diciosánmartinban f. é. augusztus 18—19—20 napjain.

A fejlődő világot a modern vallásos eszmék megfogó és lendítő erejével továbbépítő unitárius lelkészkar hivatása magaslatára emelkedve tárgyalta és vitatta meg a modern ember gondolkozását foglalkoztató és befolyásoló vallásos kérdéseket. A mindvégig akadémiai színvonalon álló konferenciát Pál Dénes egyetem lelkészköri elnök vezette, ki megnyitó beszédében rámutatott arra a bizonyágtetésre, mely a konferencia megtartása által is, éppen a legsötétebb anyagi életkörülmények mély pontján, az unitárius lelkészi kar életkedvét hirdeti. „Életharcunk két irányu, — mondotta — elméleti és gyakorlati. Mai

életkörülményeink közötti lelkészi-konferenciánk lényege éppen abban ütközik ki, hogy vallásos alapon nyugvó elméleti és gyakorlati tudásunk gyarapításával fel tudunk-e emelkedni és fel tudjuk-e emelni egymást és a mi gyülekezeteinket arra a lelki magaslatra, mely az élet lehetőségeibe helyezett unitárius hitünket és reményeinket táplálja és az Egy igaz Isten akaratának teljesülésében megnyugtat. Harcba szállunk, hogy békességet teremtsünk! Frontot építünk, hogy annak tüzfalai mögött Isten dicsőségére biztos hajlékot emeljünk! Vallásunk főfeladata életünk kereteit minél több Jézusi elemmel kitölteni.“

A gondolatokban gazdag elnöki megnyitó után a konferencia üdvözölte Gvidó Béla helybeli esperes-lelkészt és az egyházközséget, akik szeretettel hívták és fogadták gyülekezetükben az unitárius egyház lelkészi karát. Főtisztelendő Dr. Boros György püspök ur és méltóságos Ferenczy Géza dr. főgondnok ur üdvözlő leveleire a konferencia hangulatát és feladatát kifejező, meglehangu üdvözlőleveleket küldött, mely után megkezdődtek a konferencia előadásai.

I. „A ma liberalizmusa“ címen Lőrinczy Dénes bukaresti lelkész tartott előadást, melyben ismertette a liberalizmus lényegét és történelmi fejlődését, rámutatott a liberális gondolkozás hatásaira a modern élet kialakulásában. Ez az emberi élet és tudás minden ágát érintő előadás különösen teológiai és szociológiai vonatkozásaiban emelkedett ki s felölelte a szabadelvű vizsgálódás tárgyát képező legnagyobb és legfontosabb kérdéseket, melyek ma a gondolkodó és jobb világot kialakítani akaró ember érdeklődésének előterében állanak. Az előadásnak mintegy a tengelyét képezte a megállapítás, hogy az unitárius világszemlélet megvalósulásának legjobb útja a liberalizmus. A haladó élet nagy kérdései elől elzárkóznunk nem szabad, sőt szembe kell néznünk minden modern eszmével, mely új és jobb életforma kifejlesztésére hivatott.

II. „A lelkész szerepe a falu gazdasági, szövetkezeti és szociális életének irányításában“ címmel Benedek Gábor chiciş-i lelkész nyújtott égetően fontos és sürgős gyakorlati kérdésekkel foglalkozó előadást. A javak kitermelését és felhasználását az egészségesebb népi kiépíthetőségének szempontjából részletes megvilágításokkal és gyakorlati meglátásokkal tette láthatóvá és érdekessé az előadást, s a népesség szaporodásának kérdése a népegészség ügyvel kapcsolatos gazdasági és szociális vonatkozásaiban alapos megvitatást nyert a közönség körében. A magasabb színvonalu, kulturélet megteremtésének akarása és fokozottabb törekvése a falu szempontjából felvetett kérdések, feladatok elé állította a lelkészi kart, de a

népi jövő érdekében erős kitartással kell dolgozni. Erre hívta fel ez előadás is a konferencia figyelmét.

III. „A hollandiai szabadalvü teologus konferencia tanulságai“ ról Dr. Varga Béla teológiai professzor tartott kiemelkedően nagyértékű előadást. Ismertette az arnheimi (Hollandia) konferencián tartott előadásait. Az élményre épülő cselekvő vallás mélységeit nagy tudással és filozófiai elmével kutató előadás fejtegetései között Dr. Varga Béla új fogalommal: „az érték kereszténységgel“ ismerteti meg hallgatóságát. A vallás axiológiai jelentését kifejező fogalom a tudós professzor sajátosságosan eredeti felfogását adja s nagy tetszéssel találkozott a németországi szabadalvü teologusok körében is. A vallás lényegét a konstruktív liberalizmus szemléletével vizsgáló teologus és filozófus mélyen járó gondolatai, tudományos megállapításai élményszerű, felemelő hatást váltottak ki a továbbképző konferencia tagjaiból.

IV. „Az egyházi élet felfrissítését tervező bizottság“ munkáját Dr. Kiss Elek teológiai tanár ismertette nagyvonalu, alapvető irányelvekre épített előadásában. Az egyház gazdasági, társadalmi és hitéleti alapokon nyugszik. Ennek megfelelően halaszthatatlanul meg kell oldani a feladatokat, melyek az egyházi életet a fejlődő világ szempontjai szerint elevenné és áldásosan munkálkodóvá teszik. Elismeréssel emelte ki azon lelkészeket, kik hivatásuk magaslatán állva érzik ezt s nem lankadnak az építő munkában.

V. „Káténk reformja“ címen Fikker János pläiești lelkész teológiai magántanár tartott előadást. Mint öröndetes tényt szögezte le, hogy az utóbbi néhány esztendő alatt a történelmi unitarizmus és liberalizmus, valamint humanizmus között mily nagyfoku, kibékülést jelentő közeledés történt. E kiindulási alapon tárgyalja a Kátét. Első sorban hittani szempontból, majd az erkölcsi rész követelményeinek hangsúlyozásával. Az időszerű kérdéseket nagy áttekintéssel tárgyaló előadás a valláserkölcsei nevelés célja szerint az unitárius vallásos világnézet kialakítását helyezve előtérbe, rávilágított a legfontosabb és sürgősebb feladatokra, melyeknek megoldását az emberiség haladó szelleme követeli.

VI. „A parochialis könyvtárakról“ Kővári Jakab chinusi lelkész tartott előadást, minek eredménye volt, hogy a konferencia fontos határozatokat hozott az „Unitárius Parochialis Könyvtár“ megvalósítása érdekében, valamint egy unitárius nyomda létesítésének kérdésével komolyan foglalkozott.

Az elméleti és gyakorlati előadások sorozatát az Egyetemes Lelkéször Közgyűlése zárta be, melyen a lelkészi kar legfontosabb

testületi ügyei nyertek beható tárgyalást. Kiemelkedő pontjai voltak a lelkészi kongrua ügye, a lelkészi fizetések arányosítása, temetkezési segélyegylet létesítése, szervezeti főrvény módosítása, pályázati eredmények kihirdetése, Lelkészkör alapszabályainak újratárgyalása, stb. Közgyűlés újra megválasztotta tisztikarát 3 évre. Elnök: Pál Dénes, alelnök: Fikker János, jegyző: Fekete Lajos, szerkesztő: Sigmond József, pénztárnak: Ekkárt Andor lett.

A népes konferencia minden napon istentisztelettel kezdődött és végződött. Reggeli istentiszteleteken imát mondtak: Pál Tamás, Kiss Tihámér és Lőrinczi Gergely lelkészek. Az estéli istentiszteleteken imát és hitépítő egyházi beszédeket mondtak: Halmágyi János esperes, Simén Dániel és Marosi Márton lelkészek.

A diciosánmartini unitárius gyülekezet testvéri szeretettel fogadta a konferenciát, a tagokat ingyenes szállásban részesítette s egy közös bucsu-vacsora keretében is megvendégelte, amiért köszönet és elismerés illeti az egyházközséget.

F. L.

Kérelem. Felkérjük a körök titkárait, hogy munkásságukról való jelentést szíveskedjenek legkésőbb október hó 15-ig beküldeni, hogy még idején feldolgozhatjuk. Ez nemcsak az egyleti élet rendje szempontjából fontos, hanem a jövő számára fontos közművelődési adatként is fog szolgálni. Aki tehát elmulasztja a pontos jelentés készítését és elküldését, nemcsak egyházunk, hanem önmaga iránt is mulasztást követ el. Olvasóinkat, munkatársainkat arra kérjük, hogy a fontos eseményekről szíveskedjenek tudósítást küldeni. A tudósításokat és cikkeket kérjük mindig a hónap 20-ig beküldeni, mert csak abban az esetben tudjuk közölni a következő számban.

Nemzetközi vallásos értekezlet Arheimban. (Hollandia).

Korábban már hírt adtunk volt arról, hogy a szabadelvű kereszténység nemzetközi társulata a jelen évben július 28-tól aug. 2-ig tartja a szokásos évi értekezletét Arheimban, melyre egyházunk dr. Varga Béla egyházi főjegyzőt küldötte ki. A nevezetes értekezletre 11 országból jelentek meg képviselők és rendkívül nagy, változatos hallgatóság vett részt a magas színvonalu konferenciában. Kiküldöttek és hallgatók részt vettek Nagy-Britániából, Az amerikai Egyesült-Államokból, Németországból, Franciaországból, Svédországból, Sweizből, Magyarországból, Romániából, Csehszlovákiából és Hollandiából. A tárgy a szabadelvű kereszténység kérdése körül fogott. A gyűlést dr. Hall Alfred, az egyesület elnöke vezette, mint elnök. Előadást tartottak dr. H. McLachlan a manchesteri Unitárius Teol. Colleg. igazgatója. A szabadelvű kereszténység multjáról és

céljáról. Ugyancsak erről tartott előadást dr. Wilhelm Schubring berlini lelkész is. Dr. Faber hollandiai tanár a keresztény vallásnak jelen céljairól értekezett. Még sok jeles előadó értekezett különböző országok népei közül a szabadelvű vallást egyik vagy másik szempontjából tárgyalva, mi helyszüke miatt azonban csak a svéd dr. Neander és a dr. Varga Béla előadását hangsúlyozzuk ki. Mindketten a szabadelvű kereszténység vallásos alapjáról tartottak nagyértékű előadást. Mindketten azon meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy a racionalizmus nem lehet egyedüli alapja a kereszténységnek, a nem racionális elemek is elengedhetetlenül fontosak és nélkülözhetetlenek. Az evangéliumi és humanistikus elemek egyformán lényegesek.

A rendkívül magas színvonalu konferencia a következőkben foglalta össze vallásos meggyőződését:

I. Egy korunkhoz illő élő evangéliumnak első föltétele, Istennek, mint atyánknak a kormányzásában való mélyebb hit, valamint az a meggyőződés, hogy Isten kijelenti magát folytonosan a természetben és a történelemben; az emberi méltóság elismerése és az emberi személység értéke; és hit a Krisztus szellemében való társasélet lehetőségében.

II. Egy ilyen evangélium érdekében a következő tanulmányok szükségesegek:

a) a vallásos tudománynak bölcseleti megalapozása;
 b) a Bibliának a modern tudományok fényénél való új megértése, amely a mindennapi élet vezérfonala;
 c) komoly főrekvés arra, hogy alkalmazzuk a kereszténység erkölcsi elveit a személyi, társadalmi, gazdasági és nemzetközi kérdéseknél;

c) élénk gyakorlati eljárás a gyakorlati teológiában, különösen az istentiszteletben, vallásos nevelésben és pasztoralis ruhában.

III. A jelen világhelyzetben újra kell értékeljük a vallásos és polgári szabadság alapeszméit a jelen kor szükségéivel kapcsolatosan biztosítja az egyházak autonomiáját a szellemi feladatot illetően és harcol a nemzetközi igazságosság alapelveiért.

Amint a fennebbiekből látható a szabadelvű vallásnak igen komoly vallásos alapja van, csak éppen el kell merülnünk benne. A mai kor szomorú körülményei között evangélium, új örömuzenet. Csak éppen az az egy baj van, hogy a világ nem ilyen üzenetekre figyel.

Több vallás van az emberek tudományában, mint amennyi tudomány az emberek vallásában.

Thorean.

Dr. Gál Kelemen: *Kilyéni Ferencz Józset unitárius püspök és kora* című 436 oldalra terjedő nagy műve épen lapunk zártakor jelent meg. A jövő számunkban ismertetni fogjuk. Ára 150 lej. Kapható az Iratterjesztőnél.

Pálffi Márton irodalmi alap. A cluji unitárius kollégium Előljárósága elhatározta, hogy egy „Pálffi Márton irodalmi alap”-ot létesít a megboldogult emlékére. E célból felkéri az elhalt volt tanítványait, barátait és ismerőseit, hogy adományukat koszorúmegváltás, vagy más címen (a legkisebb összeget is köszönettel fogadja az Előljáróság) Gálffy Zsigmond igazgató címére szíveskedjenek elküldeni. Eddig az alaphoz befizettek: Dr. Gál Kelemen 200 lej, Dr. Lukácsy József 200 lej, Kovács Kálmán 400 lej.

Barabás István: *Igaz keresztény hitvallás.* A „Mai füzetek” 2-ik számaként jelent meg a 19 oldalra terjedő füzet Barabás István tollából és Dr. Iván László kiadásában. A beszéd elhangzott már a rádión, de azért valóságos jótétemény, hogy írásban is megjelent, mert az unitárius kereszténységnek igazi benső tartalmát adja. Amint a kiadó mondja: „Együttvéve a kis füzet hivallás, bátor, tiszta, nemes hitvallás egy szebb és boldogabb életről, amely még nem volt, hanem csak lesz. Az evangelium nyelvén szólva: a mai ember hitvallása az eljövendő Istenországáról s annak szellemi berendezéséről”. A jeles beszéd meggyőz arról, hogy az unitarizmus az evangelium lelkéből lekezdett vallás, amely mindenkor alkalmas az emberi szellem legmagasabb igényeinek a táplálására, sőt kielégítésére. A nem mindennapi könyvet ajánljuk olvasóink figyelmébe. Megszerezhető Dr. Iván Lászlónál. Szerkesztőségünk szívesen vállalaja a megrendelést, ha azt többen kívánják.

Az Unitárius Közlöny zenemelléklete füzve kapható az Iratterjesztőnél. Ára 35 lej. — A Dávid Ferenc Egylet története ára 20 lej.

Legközelebb megjelenik az Unitárius Naptár, melyre már előjegyzéseket elfogadunk. Ára bruttó 12 lei.

Rovatvezető: *Ifj. Hadházy Sándor.*

Turda új lelkésze. Boldog emlékü Lőrinczy Dénes esperes elhalálózásával megüresedett lelkészi állásra a választás megtörtént és nagy szótöbbséggel Lőrinczy Dénes bucaresti lelkészt választották meg s a főfisztelendő püspök ur ki is nevezte. Ugy látszik ebben az esetben a nomen non est omen, a név nem rossz előjel. Turdai egyköségünk kiválóan képzett, lelkes és munkás lelkipásztort nyert megválasztott és kinevezett új lelkészében. Minden reményünk meg van arra, hogy Lőrinczy Dénes elődjének, Lőrinczy Dénes esperesnek méltó utóda lesz. Új lelkész külföldi tanulmányait Manchesterben végezte, itthon Lupeniben és Bucurestiben lelkészkedett. Utóbbi lelkészi állásnak ő a megalapítója és első lelkésze. Új állomáshelyén, amely állás egyike egyházunkban a legjelentősebb állásoknak, szerencsét, sikert és boldogságot kívánunk.

A Sighişoara-i templomszentelés. Augusztus hó 30-án a főfisztelendő püspök urunk közreműködésével Sighişoarán nagy templomszentelésiünnepély volt. Jelen számunkban nem tudunk méltóan megemlékezni erről a történelmileg is nevezetes napról, mert az esemény idejében lapunk nagy része már ki volt szedve. A jövő számunkban a nagy eseményhez méltóan részletesen beszámolunk a nagy ünnepélyről.

D. F. E. ünnepélyek Turenin. Csak most júliusban volt Turenin egy igen kedves anyáknapja, amikor Ürmösi József püspöki fitkár afia mondott meghatóan szép egyházi beszédet. A templomi ünnepély után fitkár afia kedvesen elbeszélgetett a hivekkel, ami igen jó hatást gyakorolt a hivekre, mert az egyházközség tagjai valóban egy szeretetteljes család tagjainak érezték magukat. Aztán Tureniből ismét egy szeretetteljes bensőséges ünnepnek a híre érkezett, melyről az „Aranyosvidék“ igen méltányló elismeréssel emlé-

kezelt meg. Ugyanis július hó 16-án buzakoszoru szentelés volt egy kedves népünnepély keretében, melynek fényét emelte dr. Gál Miklós felügyelő gondnoknak jelenléte. Dr. Gál Miklós felügyelő gondnokot, aki egyúttal kamarai képviselő is, a nép nagy szeretettel vette körül s így az ünnepély az ő jelenléte folytán annál bensőségesebb, szereptettelesebb, maradandóbb hatású lett. Valóban az Isten áldása, a buzakoszoru a legméltóbb helyen, az Isten házában van s az ehhez kapcsolt szép templomi ünnepély igen alkalmas arra, egy a benső vallásosság kifejezésre jusson a lélekben.

Templomszentelés Merezstin. Szívós élniakarásának, jövődöbe vetett hitének s a mélyből fakadó életerőnek gyönyörű bizonyosságát adta a merezsti unitárius egyházközség 1936. július hó 26-án tartott templomszentelési ünnepélyén. Közel százezer lejes munkának az elvégzésére tették fel az ünnepi érzések színes koszoruját e községben lakó unitárius testvéreink. 1935. év október havában határozták el, hogy közadakozás útján rovatál nélkül próbálják meg a munka véghezvitelét. A három ünnepre legátust nem hívtak, a szolgálatot belső ember fia látván el, ami e népes gyülekezetben különösen a lelkesre rótt súlyos feladatot. Ebből 6000 lejt takarítottak meg céljuk véghezvitelére. A hivektől pénzben 35.000 lejt gyűlt, távollévőktől 15.000. A közbirtokosság fenyőfát adott 5000 lei értékben. A hivek közmunka s fuvar teljesítménye 30.000 lejt tesz ki. A Nőegylet adott két terítőt a karzatokra 2600 lejt értékben. Több Braşovban élő asszony értékes szőszék, papiszék takarót adományozott, ugyszintén karzat terítőket. Özv. Barra Lajosné férje s Lajos fia emlékére egy urvacsorai kelyhet adományozott 3000 lei értékben. Péterffy Gyula (merezsti) nyug. igazgató-tanító gyűjtéséből az eltávozott unitárius testvérek egy kis egyházközségi könyvtárt adományoztak hozzávaló gyönyörű székelyfestésű szekrénnel 4800 lei értékben. Ezeknek a lelki kalászoknak gazdag aratása, számbavétele volt ez az ünnepély. Imádkozott s egyházi beszédet mondott Antónia Mihály suati lelkész, a község szülöttje. Nemesveretű, patinás stílusú beszédéből és előadásából a szülőföld könnyekig megható szeretete csendült ki. A püspöki leirat értékelő szavainak felolvasása után Szent-Iványi Sándor teol. tanár ragadta magával a lelkeket. Beszéde, mely a ma evangéliumának férfias hitvallástétele volt, a szívek mélyéig ért s mindenütt maradandó nyomokat hagyott. Ennek bizonyossága csendült ki később künn s a közétkezésen elhangzott köszöntőkben, ahol a hivek egyszerű, kezesetlen, de szívből jövő szavakkal többször visszatértek a beszédre. Zoltán Sándor (szintén a község szülöttje) ágendája méltóképen ké-

sztette a lelkeket elő urvacsorára s utána megindult az urvacso-
osztásnak szinte végéremehetetlennek látszó szertartása. Hármas, né-
gyes sorokban állottak fel a hatalmas templom terén a hivek, hat lel-
kész osztotta az urvacsorát s mégis hosszú időbe került, míg a közel-
ről és távolról összegyűlt sereg részesülhetett a szent jegyekben. Megemlé-
kezésre méltó, hogy az énekvezér-szolgálatot Péterffy Gyula és Ajtay
József énekvezérek, a község szülőttei végeztek. Jól esett soraink közt
látni a vármegye többi kisebbségi egyházainak számos világi vezetőit,
valamint Dr. Gál Miklós felügyelő-gondnok turdai képviselőt. Köz-
étkezés s táncmulatság zárta be a napot, s a jelenlevők azzal a bol-
dog, megnyugtató érzéssel távoztak, hogy az ősi források vizei lenn a
szívek mélyén áldásosan buzognak s az egyházközség fáradhatatlan
lelkészeivel s lelkésznéjével együtt megérti az idők parancsszavát, pél-
dás összhangban, áldásos munkában tevékenykedik az egyházközség
felvirágoztatásáért.

... ab.

Amerikai látogatóink. Az az áldott testvéries viszony, amely
angol és amerikai hittestvéreink között már régóta fönáll, az idén
is mélyült tiszt. Foote Arthur amerikai lelkész és neje látogatásával.
Foote Arthur a múlt évben végezte el a Meadville-i teológiai akadé-
miát s mielőtt lelkészi állást foglalt volna el, elindult tapasztalatokat sze-
rezni Európába. Már husvétkor elindult feleségével s beutazta Angliát,
Hollandiát, Német- és Franciaországot, Transilvaniát, Lengyelországot
és Csehszlovákiát. Természetesen mindenütt az unitáriusok mozga-
lommal kapcsolatos dolgok iránt érdeklődtek elsősorban. Nálunk az
egyházkörök nevezetes központjait látogatták meg. Kiválóan figye-
lemre méltatták a bihori egyházközségünket, ahol három napot töltöt-
tek. A mi részünkről Biharban Csifó Nagy László, más helyekre
pedig Szent-Iványi Sándor kísérték el. Ezeknek a látogatásoknak hit-
és erkölcsi életünk szempontjából rendkívül nagy jelentősége van.
Más nyelvet beszélő és más életkörülmények között levő emberek
eljönnek mi hozzánk, hogy lássanak minket, buzdítsanak és bátorít-
sanak bennünket s ők maguk is további buzgóságot, bátorságot és
kitartást nyerjenek a mi közel 400 éves, szenvedésekkel teljes cso-
dálatos történelmünkéből.

Új felügyelő-gondnok az I. G. Ducai körben. Örömmel
értesültünk, hogy az I. G. Ducai egyházkör a nyári közgyűlésen a
megüresedett felügyelő-gondnoki állásra dr. Fazekas Miklós ügyvédet
választotta meg. Dr. Fazekas Miklós egyike az unitárius egyház leg-
tekintélyesebb vezető embereinek; megválasztása nemcsak az egy-
házkör, hanem egyetemes unitárius szempontból is nyereség. Új

felügyelő-gondnok afiának sikeres és szerencsés munkásságot kívánunk.

Egy nem mindennapi alakulat nyert miniszteri jóváhagyást „Gloria“ temetkezési segélyegylet címen. Ezen segélyegyletnek, — mely viszontbiztosításon épül fel — minden tagja, az „Első Erdélyi Általános Biztosító R.-T.“-nál van viszontbiztosítva, minek foytán nemcsak a tagdíjak, hanem a tagok elhalálozása esetén kifizetendő segélyösszegek is, messzemenőleg garantálva vannak. A segélyösszegek 1—3 havi tagság után bekövetkezett halálesetnél is 2—3 órán belül fizetettek ki. A tagok 20—60 éves életkorig orvosi vizsgálattal, 60—75 éves életkorig pedig orvosi vizsgálat nélkül vétetnek fel. A segélyegylet tehát határozottan hézagpótló és az érdekelt közönség körében már régen nélkülözött alakulat. A „Gloria“ temetkezési segélyegyletnek tekintélyes taglétszáma van, mert hisz a bizalmat minden tekintetben kiérdemelte. Saját érdekükben járnak el, akik a „Gloria“ helyi képviselőjéhez fordulnak: Oradea, Xenopol-utca 6. sz.

Halálozás. Firtos Lajos benjádi birtokos 62 éves korában augusztus hó 19-én hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. Elhalt afia egyike volt a legtekintélyesebb székely gazdáknak. Halála nemcsak nagy családjának, hanem a köz szempontjából is érzékeny veszteség.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába június 20-tól augusztus 24-ig tagsági díjat fizettek: Csegezy Márton Bistrița, Pál Tivadarné Belin, Asztalos Ferenc Racoșul de sus, Antal József Racoșul de jos, Weres Béla Cluj, Fülöp Árpád Racoșul de jos, Csiky Albert Odorheiu 1936-ra; Kiss Dénes, Sigmond Tamás 1933-ra; Nyiredi Áron Făgăraș 1932—1935-re (300 Lej), Kádár József Dej 1934—1935-re, Dr. Kovács Károly Subotica 1930—1932-re (200 Lej), Gáspár Ida Firtănuș 1933—1935-re, Zsakó Gyula Inlaceni 1928—1929-re (100 Lei), Özv. Macskásy Lajosné Cluj 1934—1936 (180 Lej), Muzsnai Zoltán Budapest 1935—1936-ra (120 Lej). *Előfizetői díjat* fizettek: Pap Lajos Bihoria, Vajda Istvánné Mădăras, Pék Mihályné, Özv. Nagy Ferencné, Gál József, Bartalis Erzsébet Odorheiu 1936-ra, László Géza Mediaș 1934-re, Németh Ernő București 1935-re. *Alapítói díjban* fizetett Gálfalvi Sámuel I. G. Duca 300 Lejt. Hátralekók befizetését tisztelettel kérjük.

Cluj, 1936. augusztus hó 27-én. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál.

Tipografia „PALLAS“ könyvnyomda Cluj, Str. Vlahuța 3.